

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΟΥ ECDC

Ετήσια έκθεση του διευθυντή 2009

Περίληψη

Σύνοψη

Το 2009, το ECDC υλοποίησε την πλειονότητα των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων που παρουσιάζονται στο πρόγραμμα εργασίας του, διαθέτοντας παράλληλα μέρος των πόρων του για την πανδημία. Το ECDC αύξησε τα αποτελέσματά του, ανέπτυξε περαιτέρω τις εταιρικές του σχέσεις και παγίωσε τις εσωτερικές του δομές, προκειμένου να ανταποκριθεί στην ανάγκη για ενίσχυση της αντίδρασης στην απειλή των μεταδοτικών ασθενειών στην Ευρώπη.

Πόροι

Σε επίπεδο πόρων, το ECDC συνέχισε να ενισχύει την ικανότητά του μέσω της αύξησης του προϋπολογισμού του, σύμφωνα με τη σταδιακή αύξηση που προβλέπεται έως το 2010, στις δημοσιονομικές προοπτικές της ΕΕ για την περίοδο 2007–2013 και στο «στρατηγικό πολυετές πρόγραμμα του ECDC για την περίοδο 2007–2013». Οι πιστώσεις προϋπολογισμού του ECDC αυξήθηκαν από 40,2 εκατομμύρια ευρώ το 2008 σε 50,7 εκατομμύρια ευρώ το 2009, ενώ αυξήθηκε και το προσωπικό του στους 199 υπαλλήλους.

Αντίδραση στην πανδημία H1N1 και παρακολούθηση

Το ECDC διέθεσε σημαντικό μέρος της ενέργειας και των πόρων του για την παρακολούθηση, αξιολόγηση και υποστήριξη της αντίδρασης στην πανδημία της γρίπης τύπου Α (H1N1) από τα τέλη του Απριλίου 2009 έως το τέλος του έτους. Ο τρόπος χειρισμού αυτής της κρίσης βασίστηκε στο επιχειρησιακό σχέδιο του ECDC για περιστατικά δημόσιας υγείας, με την πλήρη συμμετοχή όλων των μονάδων και των προγραμμάτων, καθώς και σημαντικού τμήματος του προσωπικού του ECDC. Για πρώτη φορά, ο διευθυντής αποφάσισε να θέσει σε εφαρμογή το επίπεδο 2 του σχεδίου του ECDC για περιστατικά δημόσιας υγείας, το οποίο είναι και το υψηλότερο δυνατό επίπεδο. Χάρη στην πολύχρονη προετοιμασία του, το Κέντρο ήταν σε θέση να αντιδράσει με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα στην κρίση. Κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας του, το ECDC δημιούργησε τα εργαλεία, τις διαδικασίες, τα σχέδια και τις εταιρικές σχέσεις για την αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων. Η πανδημία έδωσε στο ECDC την ευκαιρία να δοκιμάσει τις ικανότητές του και να επισπεύσει την υλοποίηση ορισμένων από τα έργα του. Η συμβολή του ECDC ήταν ξεχωριστή σε πολλούς τομείς. Ενδεικτικά αναφέρεται η παροχή καθημερινών ενημερώσεων που συνόψιζαν την παγκόσμια κατάσταση. Το ECDC βελτίωσε επίσης την επιτήρηση δεδομένων σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, παρείχε ειδικές επιστημονικές συμβουλές σχετικά με κρίσιμους τομείς –όταν οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τον ιό ήταν ακόμη λιγοστές– και διατηρούσε καθημερινή επικοινωνία με τα μέσα ενημέρωσης, το κοινό και τους εμπειρογνώμονες μέσω του δικτυακού του τόπου. Ακόμη, το Κέντρο επένδυσε στον τομέα της δημόσιας υγείας όσον αφορά τον εμβολιασμό και την παρακολούθηση των ανεπιθύμητων ενεργειών. Εξαιρετικής σημασίας αποδείχθηκαν οι εταιρικές σχέσεις με τα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις προεδρίες της ΕΕ, διεθνείς εταιρούς όπως η ΠΟΥ ή το κέντρο πρόληψης και ελέγχου νόσων των ΗΠΑ (US CDC) και με άλλους οργανισμούς της ΕΕ –ιδίως με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων.

Λειτουργίες δημόσιας υγείας

Το ECDC συνέχισε την παγίωση των λειτουργιών δημόσιας υγείας (επιτήρηση, επιστημονικές συμβουλές, ετοιμότητα και αντίδραση, επικοινωνιακές δραστηριότητες σε θέματα υγείας) ενισχύοντας την υποδομή και τις επιχειρησιακές του μεθόδους. Το ECDC προέβη επίσης σε αλληλεπιδράσεις με την Επιτροπή και υποστήριξε την ανάπτυξη ικανοτήτων στα κράτη μέλη. Οι ενέργειες αυτές ευθυγραμμίζονται με το «στρατηγικό πολυετές πρόγραμμα 2007-2013^{*}» το οποίο προβλέπει ότι για την περίοδο 2007–2009 προτεραιότητα πρέπει να δοθεί πρωτίστως στην ανάπτυξη λειτουργιών δημόσιας υγείας. Η παγίωση των λειτουργιών δημόσιας υγείας αποτελεί προϋπόθεση για την πιο συστηματική, συντονισμένη και αποτελεσματική δράση του ECDC στην καταπολέμηση των μεταδοτικών ασθενειών σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα τέλη του 2009, όλες οι λειτουργίες δημόσιας υγείας βρισκόταν σε πλήρη εφαρμογή και είχαν ενσωματωθεί στις καθημερινές επιχειρήσεις του Κέντρου.

Στον τομέα της επιτήρησης, το ECDC ανέπτυξε περαιτέρω τα συστήματά του εστιάζοντας στις δραστηριότητες συλλογής δεδομένων και υποβολής εκθέσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στη διασφάλιση ποιότητας (συγκρισιμότητα και ποιότητα δεδομένων). Το 2009 ολοκληρώθηκε η αξιολόγηση όλων των Δικτύων Αποκλειστικής Επιτήρησης, η οποία ξεκίνησε το 2006. Πέραν των οκτώ δικτύων που έχουν ήδη μεταφερθεί, το 2009 μεταφέρθηκαν δύο ακόμη δίκτυα. Προετοιμάστηκε και μια τρίτη μεταφορά, η οποία θα ολοκληρωθεί στις αρχές του 2010. Το ECDC δημοσίευσε επίσης τη βασική του έκθεση επιτήρησης, την ετήσια επιδημιολογική έκθεση, καθώς και αρκετές εκθέσεις επιτήρησης για συγκεκριμένες νόσους.

Το ECDC εξέδωσε περισσότερες από 50 επιστημονικές γνωμοδοτήσεις στον τομέα των μεταδοτικών ασθενειών κατόπιν αιτημάτων των ενδιαφερόμενων μερών του (ιδίως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών). Τα έγγραφα επιστημονικής καθοδήγησης αφορούσαν ως επί το πλείστον την πανδημία. Το ECDC διοργάνωσε αρκετές επιστημονικές συναντήσεις, περιλαμβανομένης της ετήσιας Ευρωπαϊκής επιστημονικής διάσκεψης για την εφαρμοσμένη επιδημιολογία των λοιμωδών νοσημάτων. Αναπτύχθηκαν περαιτέρω αρκετά επιστημονικά έργα μεζονος σημασίας, και ιδίως ένα σημαντικό έργο για την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της στη μετάδοση λοιμωδών νοσημάτων στην Ευρώπη. Η συνεργασία με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των βασικών λειτουργιών των μικροβιολογικών εργαστηρίων αναφοράς συνέχισε να αποτελεί προτεραιότητα.

Πέραν της πανδημίας της γρίπης, το ECDC παρακολούθησε 191 απειλές και εκπόνησε 25 εκτιμήσεις απειλών. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην παρακολούθηση απειλών σε μαζικές εκδηλώσεις. Προτεραιότητα συνέχισε να αποτελεί η ενίσχυση της ετοιμότητας μέσω ασκήσεων προσομοίωσης και παροχής υποστήριξης στα κράτη μέλη όσον αφορά τις ικανότητες εντοπισμού απειλών και αντίδρασης. Συνεχίστηκε η κατάρτιση και το ECDC ανέπτυξε στρατηγική για τη δημιουργία κέντρου κατάρτισης.

Η μονάδα επικοινωνίας σε θέματα υγείας έθεσε σε λειτουργία τη νέα δικτυακή πύλη και το ενδοδίκτυο του ECDC. Δημοσιεύθηκαν σαράντα τρία επιστημονικά έγγραφα και διαμορφώθηκε η νέα οπτική ταυτότητα και η επικοινωνιακή στρατηγική του Κέντρου. Για τη διάδοση των μηνυμάτων του ECDC δημιουργήθηκε μια σειρά οπτικοακουστικών προϊόντων και περιπτερόν ενημέρωσης, ενώ έλαβαν χώρα διασκεύες Τύπου και διαδικτυακές μεταδόσεις. Το ECDC συνεργάστηκε επίσης με τα κράτη μέλη για την ανάπτυξη διακρατικής συνεργασίας στο πλαίσιο επικοινωνιακών δραστηριοτήτων σε θέματα υγείας και τον Οκτώβριο του 2009 ίδρυσε ένα Κέντρο γνώσεων και πόρων για την επικοινωνία σε θέματα υγείας.

Εργασίες στον τομέα των ασθενειών

Το ECDC συνέχισε να αναπτύσσει εργαλεία για το επιστημονικό του έργο, τις βάσεις δεδομένων και τα δίκτυα, ενώ ανέπτυξε μεθοδολογίες για συγκεκριμένες εργασίες που αφορούν τις επτά ομάδες νόσων που επιπίπτουν στην εντολή του. Το 2009 έλαβαν χώρα δύο σημαντικές αλλαγές.

Η πρώτη αφορά την ενσωμάτωση των προγραμμάτων για συγκεκριμένες νόσους στις μονάδες επιτήρησης και επιστημονικών συμβουλών. Οι συντονιστές των προγραμμάτων ορίστηκαν επικεφαλής τμήματος, γεγονός που τους παρέχει έναν επισήμως αναγνωρισμένο διαχειριστικό ρόλο και αυξημένο έλεγχο επί του προϋπολογισμού.

Η δεύτερη αφορά την έγκριση από το διοικητικό συμβούλιο, τον Νοέμβριο του 2009, των ειδικών μακροπρόθεσμων στρατηγικών κάθε προγράμματος για συγκεκριμένες νόσους (για την περίοδο 2010-2013). Στις στρατηγικές αυτές διασαφηνίζονται οι αναμενόμενες ενέργειες του ECDC στους τομείς κάθε μιας από τις ομάδες νόσων. Μέχρι στιγμής, το στρατηγικό πολυετές πρόγραμμα εργασίας του ECDC περιελάμβανε μόνο γενικούς και κοινούς στόχους που ίσχυαν για όλα τα προγράμματα νόσων. Η χάραξη συγκεκριμένης στρατηγικής για κάθε νόσο κρίθηκε αναγκαία λόγω της αυξανόμενης προβολής και της σημασίας των δραστηριοτήτων που αφορούν συγκεκριμένες νόσους και βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του Κέντρου.

^{*} http://ecdc.europa.eu/en/aboutus/Key%20Documents/07-13_KD_Strategic_multiannual_programme.pdf

Όσον αφορά τη γρίπη, οι περισσότερες εργασίες ήταν επικεντρωμένες στην παρακολούθηση της πανδημίας, το δε πρόγραμμα εργασίας αναθεωρήθηκε κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού προκειμένου να αποτυπωθούν καλύτερα οι προκλήσεις που αντιμετώπιζε το ECDC στο πλαίσιο της αντίδρασής του στην πανδημία.

Όσον αφορά τη φυματίωση, το ECDC συνέχισε την υλοποίηση του σχεδίου δράσης-πλαισίου για την καταπολέμηση της φυματίωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αναπτύσσοντας εργαλεία παρακολούθησης. Οι δραστηριότητες επιτήρησης επεκτάθηκαν στην πολυανθεκτική στα φάρμακα φυματίωση και στη σχετιζόμενη με τον HIV φυματίωση.

Οι εργασίες στον τομέα του HIV/AIDS επικεντρώθηκαν στην επιτήρηση του HIV/AIDS και των σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων (το ECDC ανέλαβε την ευρωπαϊκή επιτήρηση των σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων το 2009), καθώς και στη βελτίωση των γνώσεων και των πρακτικών, μέσω διαφόρων έργων εστιασμένων στις συμπεριφορές, στους πληθυσμούς μεταναστών, στις πολιτικές εξέτασης για τη διάγνωση της λοίμωξης από τον ιό HIV/AIDS και μέσω έργων που σχετίζονται με άλλες σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις. Ένας από τους βασικούς τομείς εργασίας αφορούσε τους άνδρες με ομοφυλοφιλικές επαφές, καθώς οι επαφές αυτές παραμένουν ένας από τους συχνότερους τρόπους μετάδοσης του ιού HIV στην Ευρώπη. Το ECDC ξεκίνησε επίσης προπαρασκευαστικό έργο για την επιτήρηση της ηπατίτιδας στην Ευρώπη.

Το πρόγραμμα για τις τροφιμογενείς και υδατογενείς νόσους επικεντρώθηκε στις δραστηριότητες επιτήρησης, στον συντονισμό των επείγουσών ερωτήσεων κατά τη διάρκεια των επιδημικών εξάρσεων και στη συνεργασία με την ΠΟΥ και την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων, και στις συστάσεις για την πρόληψη της νόσου Creutzfeldt–Jakob.

Στον τομέα των νόσων που μεταδίδονται από φορείς, οι οποίες συνιστούν μια αναδυόμενη απειλή για την Ευρώπη, επιτεύχθηκαν αξιοσημείωτα αποτελέσματα όπως εκτιμήσεις κινδύνου, παροχή υποστήριξης και ανάπτυξη ικανοτήτων για τα εργαστήρια αναφοράς στην Ευρώπη, δημιουργία δικτύων ταξιδιωτικής ιατρικής και εντομολόγων και η συνεργασία με αυτά, δραστηριότητες κατάρτισης και έκδοση μιας εργαλειοθήκης επικοινωνίας σχετικά με τις κροτωγενείς νόσους.

Ένα σημαντικό τμήμα των εργασιών του ECDC στον τομέα των ασθενειών που προλαμβάνονται με εμβολιασμό αφορούσε δραστηριότητες που σχετίζονταν με την πανδημία, την παροχή επιστημονικής καθοδήγησης και την ανάπτυξη ικανοτήτων μέσω δραστηριοτήτων κατάρτισης σε θέματα που άπτονται κυρίως της αποτελεσματικότητας και της ασφάλειας των εμβολίων.

Οι δραστηριότητες του ECDC στον τομέα της μικροβιακής ανθεκτικότητας επικεντρώθηκαν στην ανθεκτικότητα των μικροβίων στην επικράτεια της Ευρώπης και στην ανάγκη για ανάπτυξη νέων αντιβιοτικών. Για πολλές από αυτές τις δραστηριότητες, το ECDC συνεργάστηκε με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων. Το ECDC συντόνισε τη δεύτερη ευρωπαϊκή ημερίδα ενημέρωσης για τα αντιβιοτικά που έλαβε χώρα τον Νοέμβριο. Τα δίκτυα επιτήρησης της μικροβιακής ανθεκτικότητας και των λοιμώξεων που σχετίζονται με την παροχή υγειονομικής περίθαλψης ενσωματώθηκαν στις δραστηριότητες επιτήρησης του ECDC.

Εταιρικές σχέσεις

Οι εταιρικές σχέσεις με τα κράτη μέλη, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τις γειτονικές χώρες και την ΠΟΥ ενισχύθηκαν περαιτέρω μέσω του εξορθολογισμού των βασικών αρχών, των δομών και των πρακτικών συνεργασίας. Κατά τη διάρκεια του 2009, το ECDC επικεντρώθηκε στη βελτίωση του συντονισμού του με τα κράτη μέλη. Τον Οκτώβριο του 2009 διοργανώθηκε στην Ουψάλα της Σουηδίας συνάντηση με 270 συμμετέχοντες από βασικούς εθνικούς φορείς που συμμετέχουν στην πρόληψη, στην επιτήρηση και στον έλεγχο των μεταδοτικών ασθενειών στην Ευρώπη. Το ECDC συνεργάστηκε στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το νεοεκλεγέν Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την τσεχική και τη σουηδική προεδρία σε μια σειρά θεμάτων. Το ECDC συνέχισε να συνεργάζεται στενά με την ΠΟΥ σε όλα τα επίπεδα, και ιδίως με το περιφερειακό γραφείο της ΠΟΥ για την Ευρώπη. Η συνεργασία με τις υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες αναπτύχθηκε περαιτέρω και επεκτάθηκε και στις δυνητικά υποψήφιες προς ένταξη χώρες.

Η αντίδραση του ECDC στην πανδημία H1N1

Η πανδημία της γρίπης τύπου Α (H1N1) το 2009 αποτελεί μία από τις σοβαρότερες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας από συστάσεως του ECDC. Σηματοδότησε επίσης την πρώτη φορά που το ECDC έθεσε σε εφαρμογή το επίπεδο 2 του σχεδίου του για περιστατικά δημόσιας υγείας, το οποίο είναι και το υψηλότερο δυνατό επίπεδο. Ο τρόπος χειρισμού αυτής της κρίσης βασίστηκε στο επιχειρησιακό σχέδιο του ECDC για περιστατικά δημόσιας υγείας, με την πλήρη συμμετοχή της ομάδας για τη γρίπη και της ομάδας ετοιμότητας και αντίδρασης, αλλά και των άλλων μονάδων του ECDC. Όλο το προσωπικό του ECDC κατέβαλε πολύωρες προσπάθειες για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων συντονισμού και αντίδρασης.

Πλήρης δέσμευση

Όλες οι μονάδες του Κέντρου συμμετείχαν ενεργότατα στην παρακολούθηση της πανδημίας και στην επακόλουθη αντίδραση σε αυτήν: η μονάδα ετοιμότητας και αντίδρασης, η οποία έχει την εποπτεία του Επιχειρησιακού Κέντρου Έκτακτων Περιστατικών (EOC) και του Πληροφοριακού Συστήματος Επιδημιολογικών Πληροφοριών, η μονάδα επιτήρησης, η οποία οργάνωσε δραστηριότητες επιτήρησης που στόχευαν στην πανδημία, η ομάδα επιστημονικών συμβουλών, η οποία παρείχε έγκαιρες επιστημονικές γνώμοδοτήσεις όταν ήταν ακόμη λιγότες οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τον ιό και τα αποτελεσματικά μέτρα πρόληψης, και η μονάδα επικοινωνίας σε θέματα υγείας, η οποία κλήθηκε να ανταποκριθεί στο αυξανόμενο ενδιαφέρον των μέσων ενημέρωσης, να απαντήσει σε χιλιάδες αιτήματα και να υποστηρίξει τις επικοινωνιακές δραστηριότητες σχετικά με την κρίση στα κράτη μέλη. Η μονάδα διοίκησης παρείχε συνδρομή σε θέματα ΤΠ, υλικοτεχνικής υποστήριξης και επιπρόσθετης υποστήριξης του προσωπικού. Συμμετείχαν επίσης τα προγράμματα του ECDC για συγκεκριμένες νόσους, ιδίως το πρόγραμμα για τη γρίπη, το οποίο κλήθηκε να αναδιοργανώσει πλήρως τις δραστηριότητές του προκειμένου να επικεντρωθεί στην πανδημία, και το πρόγραμμα για τις ασθένειες που προλαμβάνονται με εμβολιασμό, το οποίο επιλήφθηκε όλων των θεμάτων εμβολιασμού. Συνολικά, μεταξύ Απριλίου και Δεκεμβρίου 2009, στη διαχείριση της κρίσης συμμετείχε με τον ένα ή τον άλλο τρόπο περισσότερο από το 50% του εργατικού δυναμικού του ECDC.

Παρά τις προκλήσεις με τις οποίες βρέθηκε αντιμέτωπο λόγω της κρίσης στον τομέα της δημόσιας υγείας, το ECDC κατόρθωσε να υλοποιήσει την πλειονότητα των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων στο πρόγραμμα εργασίας του.

Σε ετοιμότητα για έκτακτες καταστάσεις

Η πανδημία δεν βρήκε το ECDC απροετοίμαστο. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του το ECDC:

- θέσπισε ένα δοκιμασμένο γενικό επιχειρησιακό σχέδιο για περιστατικά δημόσιας υγείας (PHE)
- ίδρυσε τον Ιούνιο του 2006 το Επιχειρησιακό Κέντρο Έκτακτων Περιστατικών (EOC)
- δημιούργησε μια σειρά εξειδικευμένων εργαλείων για τον εντοπισμό, την εκτίμηση, την παρακολούθηση και την αναφορά επί 24ώρου βάσεως όλων των δυνητικών παγκόσμιων απειλών για την υγεία που θα μπορούσαν να πλήξουν την Ευρώπη
- θέσπισε διαδικασίες επιδημιολογικών πληροφοριών για τον έγκαιρο εντοπισμό απειλών/κινδύνων
- διαμόρφωσε επιστημονικές μεθοδολογίες για την εκτίμηση απειλών και κινδύνων
- σύναψε επιχειρησιακές εταιρικές σχέσεις με οργανισμούς σε ολόκληρο τον κόσμο με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και επιστημονικών συμβουλών
- πραγματοποίησε επισκέψεις αυτοαξιολόγησης της ετοιμότητας για την πανδημία σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ/του ΕΟΧ και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες (2005-2008)
- συμμετείχε σε έξι ευρωπαϊκά εργαστήρια με θέμα την ετοιμότητα
- σχεδίασε, σε συνεργασία με το περιφερειακό γραφείο της ΠΟΥ για την Ευρώπη και την επιτροπή υγειονομικής ασφάλειας της ΕΕ, μια σειρά κοινών δεικτών ετοιμότητας σε περίπτωση πανδημίας
- διεξήγε στους κόλπους του, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στα κράτη μέλη τακτικές ασκήσεις προσομοίωσης για τη δοκιμή και τη βελτίωση των ικανοτήτων αντίδρασης στις απειλές για την υγεία
- δημιούργησε ένα ολοκληρωμένο σύστημα επιτήρησης στην ΕΕ ασθενειών που προσομοιάζουν στη γρίπη και αναπνευστικών λοιμώξεων, βασισμένο στην ιολογία και στην πρωτοβάθμια περίθαλψη: το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιτήρησης της Γρίπης (EISN)
- διαμόρφωσε διαύλους επικοινωνίας μέσω μιας σειράς ιστοσελίδων, δημοσιεύσεων εγγράφων, εργαλειοθηκών, της εβδομαδιαίας έκδοσης «Flu News» για την πανδημική και την εποχική γρίπη και τη γρίπη των πτηνών, καθώς και μέσω του εβδομαδιαίου δελτίου του EISN (πλέον: WISO – Εβδομαδιαία επισκόπηση της επιτήρησης της γρίπης)
- κατάρτισε μια σειρά εγγράφων καθοδήγησης σε θέματα όπως τα αντικά, τα εμβόλια, οι παραδοχές σχεδιασμού και μέτρα ατομικής και δημόσιας υγείας που προσαρμόζονται εύκολα στην πανδημία
- υλοποίησε έργα για την αποτελεσματικότητα των αντιγριπικών εμβολίων (I-MOVE) και την ασφάλεια των εμβολίων (VAESCO) και
- συμμετείχε πλήρως στο δίκτυο των υπευθύνων επικοινωνίας της επιτροπής υγειονομικής ασφάλειας.

Άμεση αντίδραση στην κρίση

Στις αρχές του 2009, σε ολόκληρη την Ευρώπη μεταδόθηκαν σοβαρές επιδημίες εποχικής γρίπης (ως επί το πλείστον ιού της γρίπης τύπου A(H3N2)), οι οποίες συγκαταλέγονται στις πλέον θανατηφόρες των τελευταίων ετών. Το ευρωπαϊκό δίκτυο επιτήρησης της γρίπης (EISN) του ECDC παρακολούθησε εκ του σύνεγγυς την κατάσταση. Όταν αναγνωρίστηκε η σοβαρότητα του εποχικού ιού, το ECDC εξέδωσε προειδοποίηση ενθαρρύνοντας τους πολίτες της ΕΕ να ανοσοποιηθούν. Η Ισπανία ανέφερε πρώτη περιστατικό προσβολής ανθρώπου από τη «γρίπη των χοίρων (διαφέρει από την γρίπη τύπου A(H1N1)), με αποτέλεσμα την άμεση διεξαγωγή εκτίμησης κινδύνου και την έκκληση για αυξημένη επιτήρηση του συγκεκριμένου τύπου ιού στον άνθρωπο και στα ζώα.

Τρεις ημέρες μετά την αναφορά της εμφάνισης της πανδημίας γρίπης τύπου A(H1N1) στο σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και αντίδρασης (EWRS) στις 21 Απριλίου 2009, ο διευθυντής έκρινε σκόπιμη τη μετάβαση του σχεδίου για περιστατικά δημόσιας υγείας (PHE) του επιχειρησιακού κέντρου έκτακτων περιστατικών του ECDC στο επίπεδο 1. Το περιστατικό δημόσιας υγείας κηρύχθηκε επιπέδου 2, ήτοι το υψηλότερο επίπεδο, στις 4 Μαΐου.

Σύμφωνα με το σχέδιο του ECDC για περιστατικά δημόσιας υγείας, έπρεπε να πραγματοποιηθούν αρκετές οργανωτικές προσαρμογές: διορίστηκε από τον διευθυντή υπεύθυνος για τη διαχείριση της κρίσης, η στρατηγική ομάδα του περιστατικού δημόσιας υγείας, η οποία απαρτιζόταν από στελέχη του ECDC, συνερχόταν σε καθημερινή βάση (αργότερα δύο φορές την εβδομάδα) για να συζητήσει στρατηγικά θέματα, ενώ πραγματοποιούνταν υπό τον συντονισμό του προγράμματος για τη γρίπη ημερήσιες συνεδριάσεις μιας ομάδας διαχείρισης περιστατικών δημόσιας υγείας με αντικείμενο τεχνικά και επιστημονικά θέματα σε συνδυασμό με την πρακτική διαχείριση της κρίσης.

Η βελτίωση των επιδημιολογικών πληροφοριών είναι κρίσιμης σημασίας σε τέτοιες περιστάσεις, ιδίως κατά την πρώιμη φάση μιας πανδημίας, όταν η φύση της νόσου παραμένει ακόμη σε μεγάλο βαθμό άγνωστη. Στα πρώτα στάδια της πανδημίας, οι περισσότερες πληροφορίες προερχόταν από τη Βόρειο Αμερική, ακολουθούμενες από αναφορές από το νότιο ημισφαίριο. Την άνοιξη και το καλοκαίρι, προτού εξαπλωθεί η πανδημία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν οι πρώτες ευρωπαϊκές χώρες που παρείχαν πληροφορίες στο ECDC σχετικά με την πανδημική γρίπη τύπου A(H1N1).

Από τα τέλη Απριλίου έως το τέλος του έτους, το ECDC δημοσίευε καθημερινά ενημερώσεις σχετικά με τη γρίπη, οι οποίες συνόψιζαν όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την πανδημία. Κατόπιν αιτήματος του διοικητικού συμβουλίου, καταρτίστηκε μια εβδομαδιαία σύνοψη με τίτλο «Executive Update», η οποία στόχευε στην ενημέρωση των μελών του διοικητικού συμβουλίου και των βασικών υπευθύνων για τη χάραξη πολιτικής σχετικά με το έργο του Κέντρου σε ό,τι αφορούσε την πανδημία. Το ECDC εκπόνησε επίσης μια σειρά διαδικτυακών μεταδόσεων συνεχούς ροής σχετικά με την πανδημία γρίπης A(H1N1).

Στις 4 Μαΐου, όταν το περιστατικό δημόσιας υγείας χαρακτηρίστηκε επιπέδου 2, το Επιχειρησιακό Κέντρο Έκτακτων Περιστατικών (EOC) του ECDC άρχισε να λειτουργεί 24 ώρες το 24ωρο επί εβδομαδιαίας βάσης, με τα 50 άτομα του προσωπικού του να εργάζονται σε τρεις βάρδιες προκειμένου να παρακολουθούν την επιδημιολογική κατάσταση στην Αμερική. Στις 10 Μαΐου, οι νυχτερινές βάρδιες διακόπηκαν και το επίπεδο συναγερμού μειώθηκε σε 1. Το επίπεδο 1 διατηρήθηκε μέχρι τις 19 Ιανουαρίου 2010.

Τον Μάιο του 2009, το ECDC έστειλε έναν εμπειρογνώμονα στο κέντρο πρόληψης και ελέγχου νόσων των ΗΠΑ (US CDC) στην Ατλάντα, προκειμένου να ενεργήσει ως σύνδεσμος μεταξύ των ευρωπαϊκών και αμερικανικών επιχειρησιακών κέντρων έκτακτων περιστατικών. Ως μέτρο αντίδρασης στην πανδημία, το κέντρο πρόληψης και ελέγχου νόσων της Κίνας απέσπασε στο ECDC αξιωματικό σύνδεσμο ο οποίος εργάστηκε στο επιχειρησιακό κέντρο έκτακτων περιστατικών επί τέσσερις συνολικά εβδομάδες. Τον Ιούλιο, μια ομάδα υπό την καθοδήγηση του πρώην ευρωβουλευτή Δρ Donato διεξήγε ανεξάρτητη επισκόπηση της αρχικής αντίδρασης του ECDC στην πανδημία. Η έκθεση κατέληγε στο συμπέρασμα ότι «το ECDC επέδειξε ικανοποιητική ικανότητα αντίδρασης σε περιστατικό δημόσιας υγείας επιπέδου 1 και 2, γεγονός το οποίο είναι, ομοίως, ενδεικτικό των υψηλών δεξιοτήτων, των ικανοτήτων και της δέσμευσης του προσωπικού του. Η έκθεση συνέστησε επίσης την ανάπτυξη ενός πλήρους αλλά ευέλικτου σχεδίου επιχειρησιακής συνέχειας με σκοπό την αντιμετώπιση του μακροχρόνιου προβλήματος της έλλειψης πόρων, σε συνδυασμό με την προσαρμογή των διαδικασιών στους ανθρώπινους πόρους για την καλύτερη κάλυψη των αναγκών του προσωπικού σε περιόδους παρατεταμένων κρίσεων. Για την υλοποίηση των συστάσεων της έκθεσης καταρτίστηκε από το ECDC σχέδιο δράσης.

Ειδικές επιστημονικές συμβουλές

Το ECDC παρήγε πλήθος επιστημονικών αποτελεσμάτων, όπως επικαιροποιημένες εκτιμήσεις κινδύνου της πανδημίας, συμβουλές για τα ληφθέντα μέτρα, παραδοχές σχεδιασμού, καθοδήγηση σχετικά με τον εμβολιασμό και επισκοπήσεις των επιστημονικών εξελίξεων στη δημόσια υγεία. Κατά την προετοιμασία του για την αναπόφευκτη φθινοπωρινή και χειμερινή έξαρση, το ECDC αύξησε την επιτήρηση, τις εργασίες εμβολιασμού και την παροχή επιστημονικών συμβουλών: όλες οι διαθέσιμες γνώσεις σχετικά με την πανδημία συγκεντρώθηκαν σε ένα ενιαίο έγγραφο εκτίμησης του πανδημικού κινδύνου, το οποίο επανεκδόθηκε αρκετές φορές κατά τη διάρκεια του έτους.

Ενισχυμένη επιτήρηση

Τον Ιούλιο του 2009 συνήλθε εκτάκτως η ομάδα εργασίας για τις μελέτες και την επιτήρηση σε περίπτωση πανδημίας, προκειμένου να συζητήσει τα ελάχιστα πρότυπα για ένα βιώσιμο σύστημα αναφοράς που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν οι χώρες. Αποτέλεσμα της συνεδρίασης αυτής ήταν η δημιουργία της εβδομαδιαίας επισκόπησης της επιτήρησης της γρίπης, η οποία δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στις 15 Σεπτεμβρίου, πολύ πριν από τη φθινοπωρινή και τη χειμερινή έξαρση. Τα δεδομένα επιτήρησης για τη γρίπη (πρωτοβάθμια περίθαλψη και ιολογικά δεδομένα) επεκτάθηκαν σημαντικά προκειμένου να συμπεριλάβουν και άλλες πηγές πληροφοριών που ήταν απαραίτητες για την παρακολούθηση των σοβαρότερων πτυχών της πανδημίας (όπως η θνησιμότητα, η νοσοκομειακή νοσηλεία, η ιολογική επιτήρηση, οι αξιολογήσεις ποιότητας από τα κράτη μέλη) και για την επιτήρηση σοβαρών οξέων αναπνευστικών παθήσεων. Συμφωνήθηκε επίσης ότι οι δραστηριότητες επιτήρησης θα εναρμονίζονταν με το περιφερειακό γραφείο της ΠΟΥ για την Ευρώπη προκειμένου να αποφευχθούν οι αλληλοεπικαλύψεις στην καταχώριση δεδομένων από τα κράτη μέλη.

Ενισχυμένη επικοινωνία

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας της γρίπης τύπου A(H1N1), το ECDC ενέτεινε σημαντικά την επικοινωνιακή του δραστηριότητα σε σχέση με τα καθημερινά κρούσματα και τις έκτακτες καταστάσεις, παρέχοντας ενημέρωση στα μέσα επικοινωνίας τόσο με δική του πρωτοβουλία όσο και κατόπιν αιτήματός τους. Η ενημέρωση αυτή περιελάμβανε δελτία Τύπου, συνεντεύξεις Τύπου και διαδικτυακές μεταδόσεις. Το ECDC αφιέρωσε μια ενότητα του δικτυακού του τόπου αποκλειστικά στην πανδημία της γρίπης. Σε αυτήν αναρτώνταν δεκάδες έγγραφα σχετικά με την πανδημία τα οποία κάλυπταν όλες τις τεχνικές πτυχές της νόσου. Σε άλλα επιγραμμικά έγγραφα περιέχονταν οδηγίες για τις αρχές δημόσιας υγείας, πληροφορίες για το ευρύ κοινό, εκτιμήσεις κινδύνου, δημοσιεύσεις επιστημονικών συμβουλών και εκπαιδευτικό υλικό. Πολλά από αυτά τα έγγραφα επικαιροποιήθηκαν επανειλημμένως κατά την εξέλιξη της πανδημίας.

Το ECDC δημοσίευσε συνολικά πάνω από 200 έγγραφα για την πανδημία. Επιπλέον, το επιγραμμικό περιοδικό *Eurosurveillance* που φιλοξενείται στον δικτυακό τόπο του ECDC έδωσε τη δυνατότητα στους επιστήμονες του τομέα της δημόσιας υγείας να δημοσιεύουν ταχέως και να ανταλλάξουν βασικά πορίσματα σχετικά με την πανδημία. Το 2009, στο περιοδικό δημοσιεύθηκαν συνολικά 92 άρθρα σχετικά με την πανδημία της γρίπης τύπου A(H1N1) του 2009, περισσότερα από όσα δημοσιεύθηκαν σε οποιοδήποτε άλλο επιστημονικό περιοδικό. Οι δημοσιεύσεις σχετικά με την πανδημία ήταν στην πλειονότητά τους «σύντομες ανακοινώσεις», αλλά τον Οκτώβριο το *Eurosurveillance* δημοσίευσε την κατάσταση της πανδημίας ειδικά στο νότιο ημισφαίριο.

Ειδικές εργασίες σε θέματα εμβολιασμού

Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, το ECDC παρείχε υποστήριξη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία συγκαλούσε σε τακτική βάση συνεδριάσεις της επιτροπής υγειονομικής ασφάλειας (HSC) για διάφορα θέματα όπως τα μέτρα δημόσιας υγείας και οι ομάδες υψηλού κινδύνου προς εμβολιασμό. Το ECDC και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA) συμμετείχαν σε μια επιχειρησιακή ομάδα της ΕΕ η οποία επεξεργαζόταν θέματα σχετικά με τον εμβολιασμό. Το αποτέλεσμα των εργασιών της ομάδας ήταν η δημοσίευση ενός σχεδίου της ΕΕ. Επί της ευκαιρίας αυτής, το ECDC συνέταξε ή επικαιροποίησε μια σειρά εγγράφων και επέσπευσε την υλοποίηση των έργων I-MOVE (παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των εμβολίων) και VAESCO (ασφάλεια των εμβολίων), ούτως ώστε να παραχθούν αποτελέσματα μέχρι τα τέλη του έτους.

Κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου εντατικοποιήθηκαν οι εργασίες στον τομέα των εμβολίων με εβδομαδιαίες τηλεδιασκέψεις με τον EMA, την ΠΟΥ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το ECDC ενημέρωσε επίσης τις επιτροπές του EMA και κατάρτισε δεδομένα και αναλύσεις, περιλαμβανομένης μιας αξιολόγησης οφέλους-κινδύνου για τον εμβολιασμό κατά της πανδημίας. Σε συνεργασία με την ΠΟΥ, το ECDC εκπόνησε σενάρια σχεδιασμού σχετικά με την πανδημική και τη διαπανδημική (εποχική γρίπη) για το 2010 και έπειτα.

Ενισχυμένες εταιρικές σχέσεις και υποστήριξη προς τρίτες χώρες

Το ECDC έλαβε πολύτιμες πληροφορίες από τους εταίρους του στα κράτη μέλη της ΕΕ, ιδίως στον τομέα της συλλογής δεδομένων. Το ECDC είναι ευγνώμον για τις εργασίες των εμπειρογνομόνων των κρατών μελών και για την ανταλλαγή των εθνικών εμπειριών των κρατών μελών κατά τις διάφορες συναντήσεις με τους εμπειρογνώμονες του ECDC.

Συνεχίστηκε η συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΠΟΥ και άλλους οργανισμούς της ΕΕ, ιδίως τον EMA. Έγιναν προσπάθειες αποφυγής των αλληλοεπικαλύψεων και βελτιστοποιήθηκε η συνεργασία, λαμβανομένων υπόψη των δυνατοτήτων κάθε εταίρου.

Το ECDC υποστήριξε τη σουηδική προεδρία στο πλαίσιο δύο συνόδων του Συμβουλίου (κατά τις οποίες ο διευθυντής ενημέρωσε τους υπουργούς), μιας συνάντησης της προεδρίας-EKΠNT-Επιτροπής στο Jönköping της

Σουηδίας στις αρχές Ιουλίου και στο πλαίσιο μιας συνάντησης των επικεφαλής ιατρικών υπηρεσιών (πιέσεις προς τις μονάδες εντατικής θεραπείας,, απόφαση να μην εφαρμοστούν μέτρα περιορισμού το φθινόπωρο και τον χειμώνα). Επιπλέον, το ECDC υποστήριξε τις τακτικές συναντήσεις της ομάδας των Φίλων της Προεδρίας και των ακολούθων σε θέματα υγείας στις Βρυξέλλες.

Στα τέλη του φθινοπώρου του 2009, το ECDC ηγήθηκε (ή συμμετείχε) σε τρεις αποστολές έκτακτης ανάγκης στη Βουλγαρία, στην Τουρκία και (ως μέλος της ομάδας της ΠΟΥ) στην Ουκρανία. Επιπλέον, το ECDC διοργάνωσε, σε συνεργασία με το περιφερειακό γραφείο της ΠΟΥ για την Ευρώπη, εργαστήριο στο οποίο συμμετείχαν διάφορες χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, προκειμένου να αντλήσει διδάγματα από τις εμπειρίες τους σε θέματα επικοινωνίας και εντατικής θεραπείας κατά την πανδημία.